

ALLA BLIR SÅ HIMLA GLADA NÄR DE FÅR SLÖJDA!

En kartläggning av Hemslöjdens barn- och ungdomsverksamhet

Hemslöjden

Av Anny Liivamäe mars 2021

Innehåll

Sammanfattning	3
Rekommendationer och förslag på fortsatt arbete.....	4
Bakgrund	6
Syfte och mål.....	6
Metod	6
Tidigare nationella satsningar på barn och unga inom Hemslöjden.....	7
Resultat	8
Länsförbund, länsföreningar och riksföreningar	10
Lokalföreningar	10
Samarbeten och bidrag/stöd till verksamheten.....	11
Marknadsföring och digitala kanaler	11
Kostnad för att delta och medlemskap	12
Utmaningar	12
Möjligheter	13
Behov och idéer.....	14
Goda exempel	15
Slöjdklubben.....	15
Handledarutbildning och fortbildningar.....	16
Slöjd för mindre barn.....	17
Slöjd för ungdomar och unga vuxna	17
Lovverksamhet.....	18
Aktiviteter i samband med andras arrangemang	18
Stipendium och diplom.....	19
Läger, kollo och kurser.....	19
Verksamhet i skolan.....	20
Andra aktiviteter och verksamheter.....	20
Bilaga 1	22
Frågeformulär barn och unga	22
Bilaga 2	23
Lista på föreningar som svarat	23
Nationell förening	23
Länsförbund och länsförening.....	23
Lokalförening.....	23
Bilaga 3	25
Namn på aktiviteter	25

Sammanfattning

Hemslöjden är en riksorganisation som engagerar runt 13 500 medlemmar i förbundets 87 hemslöjdsföreningar på såväl regional som lokal nivå. På stämman i Landskrona 2019 beslutades att barn- och ungdomsverksamheten inom Hemslöjden ska stärkas. Första delen i det arbetet är att kartlägga medlemsföreningarnas barn- och ungdomsverksamhet.

Kartläggningen som genomfördes under november 2020 – februari 2021 ska tillsammans med slutsatserna i den här rapporten ligga till grund för beslut om hur riksförbundet ska arbeta vidare med att stärka verksamheten för barn och unga. Kartläggningen har fokuserat på verksamhet som genomfördes i medlemsföreningarna under åren 2019 och 2020. 53 medlemsföreningar har deltagit varav 21 är länsförbund, en nationell förening och 31 lokalföreningar. Av dessa har två tredjedelar riktade aktiviteter för barn och ungdomar. 7 av länsförbunden som har intervjuats har hemslöjdskonsulenter anställda som arbetar med hemslöjdsfrämjande verksamhet, där barn och unga ingår som prioriterad målgrupp. De föreningar som inte har anställda hemslöjdskonsulenter bedriver verksamheten helt eller delvis av ideella krafter.

Kartläggningen har genomförts som en kvalitativ undersökning där varje förening som deltagit intervjuats via telefon eller digitalt via Teams. Ett frågeformulär (bilaga 1) har använts vid samtliga intervjutillfällen. Vissa föreningar har även delat med sig av annan information som verksamhetsberättelser samt beskrivningar av deras barn- och ungdomsverksamhet. Dessa ingår också i kartläggningsunderlaget.

Vanligast bland de intervjuade föreningarna är att ha verksamhet för barn och ungdomar i åldern 7–14 år.

Den vanligaste formen av verksamhet är att ha aktiviteter på loven och på barnens fritid. Det kan vara allt från en träff på sportlovet till flerdagars läger på sommaren. Det finns några föreningar som har verksamhet som skolan kan boka för sina elever. En modell av verksamhet som många föreningar testat eller tycker verkar bra är familjeverksamhet, det vill säga barn och vuxna tillsammans.

Slöjdklubben, hemslöjdens barnverksamhet för åldern 7–14 år vars pedagogik och koncept arbetades fram under 2004 – 2009, är det en del föreningar som fortfarande arbetar med. På länsförbunden med hemslöjdskonsulenter tycker flera att Slöjdklubben och slöjdhandledarutbildningen är ett bra verktyg att arbeta med. De som ordnar slöjdhandledarutbildningar vänder sig både till föreningsaktiva och till pedagoger inom andra yrkeskategorier. På det sättet vill man skapa ringar på vattnet och få in slöjd i andras verksamhet. Även föreningar utan hemslöjdskonsulenter lyfter Slöjdklubben som något positivt. Slöjdklubben är en verksamhet som fungerar bra på en del platser i landet. I Östergötlands län finns Slöjdklubben inom Kulturskolan i tre av länets kommuner, medan på andra platser har föreningar fått lägga ner sin slöjdklubbsverksamhet eftersom det är svårt att få tag på handledare.

I den ideella verksamheten är det nästan alltid styrelsen som planerar och genomför verksamheter. I viss mån betalas ett arvode ut till handledare. Merparten av föreningarna samarbetar med ett studieförbund för att få hjälp med administration, marknadsföring och låna/hyra lokaler. Andra vanliga samarbeten är med bibliotek och hembygdsföreningar. Vanligast är att länsförbunden söker regionala bidrag och att lokalföreningarna söker kommunala bidrag.

Facebook och/eller Instagram är de sociala media som används av nästan alla föreningar för att marknadsföra sin verksamhet. Utöver det har de flesta någon form av medlemsblad eller tidning som går ut till föreningens medlemmar med information om aktiviteter.

Kostnaden för barn- och ungdomsaktiviteterna i respektive förening är olika men generellt ofta låga, eftersom de flesta vill att alla ska ha råd att delta. I stort sett är det ingen verksamhet som kräver medlemskap i föreningarna.

En vanlig utmaning som föreningarna tar upp är att nå ungdomar. De vet inte vad de är intresserade av och på vilket sätt de ska marknadsföra sig mot ungdomar. Det gäller i viss mån även barnverksamheten. En annan utmaning är att få in ny kraft i föreningarnas styrelse som kan driva och utveckla verksamheten. En tredje utmaning är att få tag i handledare som vill arbeta med barn och unga.

Av alla 53 föreningar som intervjuats tycker merparten att verksamhet för barn och unga är viktigt. Däremot har man olika syn och förutsättningar för hur det ska gå till. En del länsförbund arbetar med att stötta sina lokalföreningar medan andra föreningar arbetar med rabatter och stipendier för målgruppen.

För att komma igång men även utveckla verksamheten för barn och unga är det flera föreningar som lyfter att vissa delar viktigt, bland annat:

- Samarbeten
- En engagerad styrelse
- Tillgång till utbildade handledare

För att utveckla och stärka sin barn- och ungdomsverksamhet har föreningarna uttryckt behov av:

- Tips och idéer på bra slöjdaktiviteter
- Ett ökat nätverk med andra av SHR:s medlemsföreningar för att bland annat dela erfarenheter
- Ökad kunskap inom marknadsföring för målgruppen

Rekommendationer och förslag på fortsatt arbete

Under intervjuerna har föreningarna gett olika förslag på hur SHR tillsammans med medlemsföreningarna kan arbeta vidare för att stärka verksamheten. Några av dessa är:

- Införa barnslöjdens dag som ett årligt återkommande arrangemang
- Genomföra ett nationellt projekt för ungdomar
- Kortare utbildning för handledare och föreningsaktiva som innehåller:
  - Pedagogiska grepp
  - Marknadsföring
  - Enkla slöjdtips
  - Kunskap om föreningen och SHR
- Samlat omhändertagande av Slöjdklubben och slöjdhandledarutbildningen
- Införa en föreningsdag med fokus på barn och unga

Efter att ha genomfört detta arbete har jag fått en fördjupad inblick i hur SHR:s medlemsföreningars verksamheter ser ut. En sak som är tydlig är att föreningarna har ett

stort behov av påfyllning på olika sätt. De behöver tips, inspiration och de vill nätverka med andra föreningar inom SHR. Tre områden som jag tycker att SHR kan börja arbeta med är:

- Digitala nätverksträffar
- Utveckla hemsidan
- Anpassa och utveckla Slöjdklubben

Digitala nätverksträffar med fokus på barn och unga kan sänka trösklarna för fler föreningar att delta. Under det senaste året med pandemi och mycket inställd verksamhet har många föreningar ökat sin digitala närvaro och det kan man med fördel ta vara på. Genom nätverksträffar kan föreningarna dela med sig av sina erfarenheter, man kan bjuda in föreläsare eller inspiratörer och på det sättet fylla på med nya kunskaper och inspiration som förhoppningsvis leder till att fler föreningar har någon aktivitet för barn eller ungdomar.

Mycket av det som efterfrågas av föreningarna finns redan framtaget som SHR skulle kunna samla och lyfta fram tydligare på sin hemsida och nyhetsbrev. SHR skulle även kunna utveckla verktygslådan på hemsidan med mer innehåll som kan användas av föreningarna vid utveckling av sin barn- och ungdomsverksamhet.

Slöjdklubben är en verksamhet som finns och uppskattas av många. Här finns stor potential men många upplever att det är en svår verksamhet att ha i en ideell förening. Det är Slöjdklubbens pedagogiska koncept som många tycker är bra. En möjlighet är att se över hur man skulle kunna utveckla och anpassa den för en ideell föreningsverksamhet med begränsade resurser. En annan möjlighet som SHR kan lyfta är att öka samarbetet på nationell nivå för att få in Slöjdklubben på fler kulturskolor i landet.

Många föreningar har också uttryckt att de gärna ser ett nytt nationellt projekt så som Slöjdtåget eller Slöjdcirkus igen. Det tycker även jag att man ska satsa på, däremot är min bedömning att det är bättre att starta med att bygga nätverk inom organisationens medlemsföreningar. Jag anser att om man börjar i den ändan kan delaktigheten från både föreningarna och målgruppen vi vill nå, barnen och ungdomarna bli större.

Det finns många goda exempel på bra verksamhet och aktiviteter som görs i föreningarna, dessa behöver lyftas fram så att alla medlemsföreningar kan ta del av och inspireras av varandra. All den kunskap som finns inom organisationen skulle vi kunna utveckla och ta vara på ännu mer.

Bakgrund

Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund (SHR) är en ideell riksorganisation som grundades 1912 av ett tiotal hemslöjdsföreningar runt om i landet. Ända sedan start har fokus varit på att visa värdet av det hemgjorda skapandet som i dag, med över 100 års aktiv verksamhet, engagerar drygt 13 500 medlemmar i förbundets ca 90 olika hemslöjdsföreningar på såväl regional som lokal nivå.

Det handgjorda arbetet och det kreativa skapandet har alltid varit viktigt för människan. Slöjden är på många sätt aktuell och tar en allt mer viktig plats i vårt samhälle. Som en hållbar, kreativ och kulturell yttring. Att slöjda tillsammans ger glädje och samhörighet, men är också en plats att dela kunskap mellan människor. Att kunna själv ger frihet.

Barnens rätt till kultur är tydligt uttalat i de nationella kulturpolitiska målen. Främjandet av hemslöjd är en del av kultursamverksammodellen där föreningslivet har en viktig plats.

På SHR:s förbundsstämma 2019 beslutades att barn- och ungdomsverksamheten inom Hemslöjden ska stärkas. Det ska man göra genom att:

- kartlägga föreningarnas/medlemmarnas barn- och ungdomsverksamhet med syfte att öka denna verksamhet
- utveckla samarbeten/nätverk och mötesplatser med pedagoger inom olika områden
- etablera samarbete med forskning relaterat till ”handens arbete”

Syfte och mål

För att kunna stärka barn- och ungdomsverksamheten har SHR genomfört en kartläggning av den nuvarande verksamheten för barn och unga i såväl lokalföreningarna som länsförbunden och riksföreningarna. Kartläggningen ska ligga till grund för hur SHR ska arbeta vidare med att stärka barn- och ungdomsverksamheten, men är också ett sätt att synliggöra denna verksamhet.

Med tanke på rådande situation så avser kartläggningen framför allt den verksamheten som skedde 2019. Det är däremot intressant att ta del av erfarenheter och eventuella anpassningar som har gjorts med anledning av Coronapandemin under 2020.

Metod

Kartläggningen har genomförts av Anny Liivamäe under perioden november 2020 – mars 2021 och det är också hon som skrivit denna rapport. Anny Liivamäe har bland annat jobbat som hemslöjdskonsulent för barn och unga i Sörmland och jobbar nu på Almgren sidenväveri & museum som hantverkspedagog. Anny sitter även i riksförbundets styrelse.

Kartläggningen är en kvalitativ undersökning och bygger på semistrukturerade telefonintervjuer samt i två fall digitala möten via Teams. Intervjuer har utgått från en frågemall (bilaga 1) och genomförts med 53 av SHR:s 87¹ medlemsföreningar, det vill säga nästan två tredjedelar av det totala antalet medlemsföreningar. Ytterligare tre föreningar var intresserade att delta men av olika anledningar har intervju med dessa tyvärr inte blivit av.

---

¹ Information hämtad från <https://hemslojden.org/engagera-mig/medlemsforeningar/> 2021-03-21

Intervjuerna har genomförts med 21 av länsförbunden/länsföreningar, en nationell förening och 31 lokalföreningar. I rapporten redovisas resultatet från den nationella föreningen tillsammans med länsförbunden/länsföreningen, som då tillsammans bli 22 föreningar. 7 av länsförbund/länsföreningar har hemslöjdskonsulenter anställda varav alla har deltagit i undersökningen.

I de länsförbund/länsföreningar med hemslöjdskonsulenter är det med hemslöjdskonsulenter som intervjuerna är gjorda. I ett fall genomfördes intervjuer med både hemslöjdskonsulent och ordförande från styrelsen. I övriga länsförbund och lokalföreningar är det nästan uteslutande ordförande i styrelsen som intervjuats förutom några enstaka intervjuer som genomförts med andra styrelsemedlemmar. Endast vid ett tillfälle intervjuades en aktiv medlem som inte sitter med i styrelsen, men har gjort det. Jag har även kontaktat några av föreningarna med följdfrågor via mail. Utöver det har jag mottagit verksamhetsberättelser och beskrivningar av några föreningarnas verksamhet för barn och unga.

Geografiskt sett är de 53 föreningar som deltagit i kartläggningen spridda över hela landet och finns i stora och mellanstora städer samt mindre orter och landsbygd. En lista över samtliga föreningar som har medverkat finns bifogat (bilaga 2).

Av de föreningar som valt att inte delta har tre svarat att de inte har barn- och ungdomsverksamhet och därmed inget att tillägga. Detta kan även gälla fler av de föreningar som inte deltagit. Trots att svarsandelen inte är heltäckande så är underlaget så pass stort att det antas ge en representativ bild över hur verksamheten såg ut under 2019 samt 2020.

Övergripande och kort består Hemslöjden av länsförbund och lokalföreningar med SHR som ett samlande riksförbund. Hur föreningarna är organiserade skiljer sig åt runt om i landet. Det finns länsförbund med lokalföreningar, länsföreningar utan lokalföreningar samt länsförbund och länsföreningar med anställda hemslöjdskonsulenter. Det finns även nationella föreningar och föreningar som har butik.

Då Hemslöjden på länsnivå består av både länsförbund och länsföreningar kommer, för enkelhetens skull, denna rapport fortsättningsvis endast använda länsförbund som ett samlande begrepp när verksamheten för dessa beskrivs.

Tidigare nationella satsningar på barn och unga inom Hemslöjden

Barn och unga har varit en viktig målgrupp inom hemslöjdsrörelsen i många år. Redan 1994 – 1995 åkte slöjdtåget genom Sverige vars mål var att sprida och marknadsföra slöjden mot ungdomar. Slöjdtåget producerades av Riksställningar i samarbete med SHR och Statens Järnvägar och var en av sex vandringsutställningar som producerades av Riksställningar mellan 1987 – 2000. Utställningen riktade sig till elever i mellan- och högstadiet. Dagtid besöktes Slöjdtåget av elever som fick en guidad visning av det tre utställningsvagnarna och i sista vagnen fanns plats att själv få slöjda med handledning. På kvällar och helger var Slöjdtåget öppet för allmänheten.

Slöjdtåget sådde ett frö till den stora nationella satsningen Slöjdcirkus, vars planering påbörjades tidigt 2000-tal. Under somrarna 2004 och 2005 turnerade Slöjdcirkus runt i Sverige med stopp på 13 platser och med totalt ca 13 000 besökare. Slöjdcirkus bestod av ett stort tält indelat i fyra verkstäder och en scen i mitten där den pedagogiska idén byggde på ett tvärkulturellt synsätt. Med teater, musik, dans och slöjd ville man ge barnen en unik

upplevelse. Slöjdcirkus hade en tydlig pedagogik och man brukar prata om rummets utformning, det tvärkulturella mötet, genusaspekten, det mångkulturella och det pedagogiska förhållningssättet. Den beskrivs närmare i rapporten Slöjdcirkus, att iscensätta ett estetiskt lärande, Susanne Björkdahl Ordell och Gunni Kärrby, Högskolan i Borås, Institutionen för Pedagogik.

Ur Slöjdcirkus växte Slöjdklubben fram. Slöjdklubben riktar sig till barn i åldern 7–14 år och till Slöjdklubben togs även en slöjdklubbshandledarutbildning fram i tre steg. Tanken var att den ideella föreningsverksamheten skulle driva Slöjdklubbarna och Hemslöjdskonsulenterna skulle stötta och hålla i handledarutbildningarna. Det som togs fram 2004 – 2009 inom Slöjdklubbsverksamheten har sedan utvecklats. 2017 skrev hemslöjdskonsulent Kalle Forss, Skånes hemslöjdsförbund skriften *Barnen och hemslöjden*. Förutom Kalle har flera andra bidragit med artiklar till *Barnen och hemslöjden* och den finns gratis att ladda ner på Skånes Hemslöjdsförbunds hemsida.

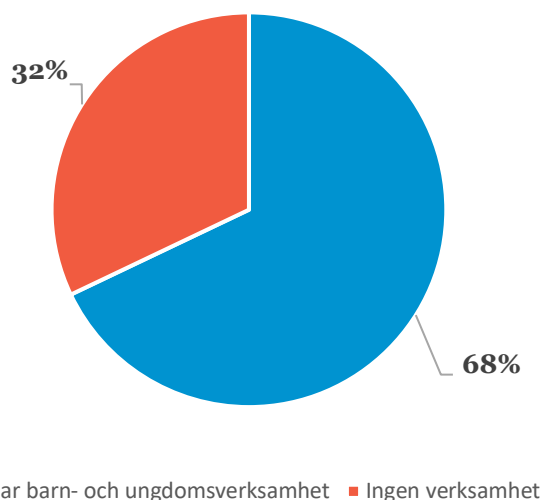
SHR helägda aktiebolag, Hemslöjd Media Sverige AB, har bland annat en förlagsverksamhet som också gett ut boken *Småslöjd, barn slöjdar med vuxna* (2011), Kalle Forss (red.), Gunnar Jeppsson, Jan Olofsson, Nisse Stormlod.

Resultat

Alla blir så himla glada av att slöjda! Titeln på rapporten är citerad av en av de som intervjuats i den här undersökningen. Men det är flera som har gett uttryck för samma andemening.

Av de 53 föreningar som medverkat i kartläggningen hade 36 föreningar riktade aktiviteter för barn och ungdomar, medan 17 föreningar inte hade det under 2019 och 2020. Fördelningen visas i cirkeldiagrammet i figur 1. Några av länsförbunden som svarat att de inte har riktad aktivitet för barn och ungdomar stöttar däremot sina lokalföreningar ekonomiskt eller erbjuder rabatter för barn och unga på ordinarie kursverksamhet för vuxna. Pandemin under 2020 har påverkat hur mycket verksamhet som blivit av, då många medlemmar i styrelser runt om i landets föreningar har hög ålder och är i riskgrupp. Av den anledningen har de varit extra försiktiga och ställt in en stor del av sin verksamhet under 2020.

Verksamhet för barn och ungdomar är indelade i tre ålderskategorier vilka är 0–6 år, 7–14 år samt 15–25 år. Flera föreningar säger att ungdomar 15–25 år ingår i deras verksamhet som riktar till vuxna men att de inte har riktad verksamhet för målgruppen. Det gäller även den yngre målgruppen, där fler föreningar inte har riktad verksamhet men tar emot yngre deltagare om de dyker upp på till exempel lovaktiviteter och prova-på slöjd i samband med festivaler och marknader. Endast de som har uttalad riktad verksamhet för respektive ålderskategori har räknats.

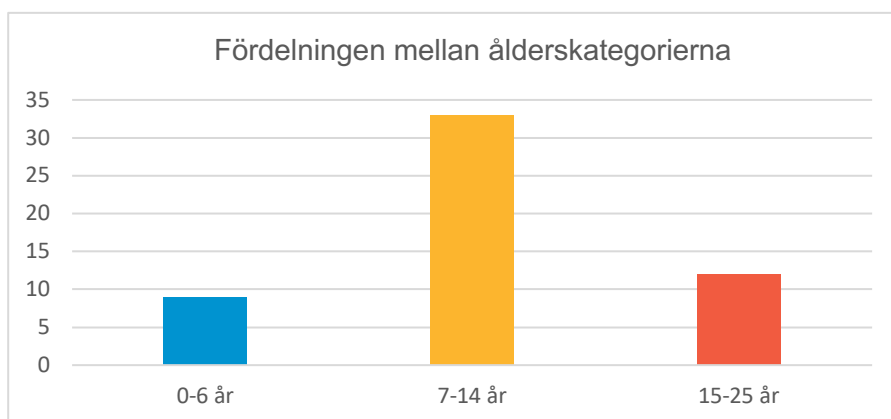

Figur 1 Fördelningen mellan intervjuade föreningars verksamhet för barn och unga under 2019 och 2020.

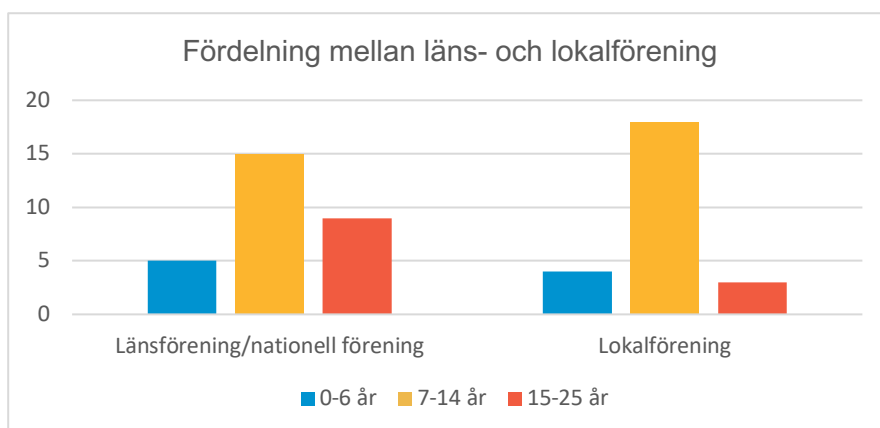
Av de 36 föreningar som svarat att de har verksamhet riktad till barn och ungdomar är det mest vanligt att ha aktiviteter på målgruppens fritid. Även om många som är aktiva inom föreningarna är pensionärer och daglediga finns det de som fortfarande arbetar och inte har möjlighet att vara ideell dagtid. Men det finns några föreningar som har aktiviteter de erbjuder skolan.

17 föreningar svarat att de riktad verksamhet till minst 2 olika ålderskategorier, varav 9 är länsförbund och 8 lokalföreningar. Resultatet visar att 9 föreningar har verksamhet riktad till barn 0–6 år, 33 föreningar riktar sin verksamhet till barn och ungdomar 7–14 år och 12 föreningar har riktad verksamhet för 15–25 åringar. I figur 2 visas resultatet indelat i respektive ålderskategori.

Figur 2 Totala fördelningen mellan ålderskategorierna i undersökningen.

Bryts resultatet ner hur fördelningen i ålderskategorierna ser ut för länsförbunden respektive lokalföreningarna är verksamhet riktad till barn och unga 7–14 år den mest förekommande för båda. Däremot ser den andelsfördelningen olika ut för länsförbunden respektive lokalföreningarna, vilket kan ses i figur 3. Det är mycket vanligare med riktad verksamhet i ålderskategorin 7–14 år jämfört med de andra två ålderskategorierna för lokalföreningarna medan länsförbunden har en något mer jämn fördelning mellan ålderskategorierna.

Figur 3 Totala fördelningen mellan länsförbund respektive lokalföreningar.

Utöver att ha egna aktiviteter direkt riktat mot barn och unga arbetar både hemslöjdskonsulenter och föreningar med att bygga nätverk och få in slöjd och Slöjddklubben på kulturskolan. I de 7 län där hemslöjdskonsulenter är anställda är även handledarutbildning och fortbildning för pedagoger en del av verksamheten. På flera håll håller man egna utbildningar och på andra håll som till exempel i Västmanland arbetar man strategiskt med handledarutbildningen och samarbetar med andra län. Utbildning av handledare och fortbildningar för pedagoger är för många hemslöjdskonsulenter ett viktigt verktyg för att få ut slöjden på många platser och i fler verksamheter. De som deltar i utbildningarna i sin tjänst jobbar bland annat som fritidspedagoger och museipersonal.

Länsförbund, länsföreningar och riksföreningar

24 medlemsföreningar inom SHR är länsförbund eller länsföreningar och det finns två riksföreningar. 21 länsförbund och en riksförening har deltagit i kartläggningen. Inom länsförbunden ser det väldigt olika ut organisatoriskt sätt. Av de som medverkat i kartläggningen har hälften inga lokalföreningar knutna till sig. Sju har hemslöjdskonsulenter anställda vars uppdrag bland annat är att arbeta med barn och unga. Uppdraget styrs av de nationella kulturpolitiska målen som finns inom kultursamverkansmodellen där "Främjande av hemslöjd" är ett av kulturområdena. De andra länsförbundens verksamhet bedrivs till största del ideellt.

Hemslöjdskonsulenterna arbetar på olika sätt för att stötta upp den ideella verksamheten i sina län. Det kan till exempel vara att hemslöjdskonsulenterna deltar som handledare i lokalföreningarnas arrangemang, att de stöttar upp ekonomiskt eller att de försöker skapa förutsättningar för de ideella krafterna att engagera sig genom att bland annat ta mycket av den administrativa delen och bjuda på kursdagar.

Några av länsförbunden som jag pratat med har inte någon operativ verksamhet utan agerar som en länk till SHR och ett nätverk mellan lokalföreningarna som man även försöker stötta på olika sätt. Gästrik-Hälsinge hemslöjdsförbund har inte själva någon verksamhet för barn och unga. I stället arbetar de med att stötta lokalföreningarna på olika sätt, bland annat genom att lokalföreningarna kan söka pengar för barn- och ungdomsverksamhet hos förbundet. Det är ett koncept som fungerar bra och förbundet söker i sin tur pengar från regionen som de sedan fördelar till lokalföreningarna. Ett annat sätt som flera länsförbund gör är att bekosta föreningsmedlemmars kursavgift för att gå slöjdhandledarutbildningen. Det sker till exempel i Västmanlands läns hemslöjdsförbund och Örebro läns slöjdförening.

Lokalföreningar

Av de lokalföreningar som jag har pratat med är det vanligast att ha lovaktiviteter för barn och unga. Det kan vara allt från en träff på sportlovet till flerdagars läger på sommaren. De som har regelbundna slöjdträffar/caféer säger att barn och ungdomar alltid är välkomna. Det gäller även de föreningar som inte har någon riktad verksamhet för barn och unga. I vissa fall har det varit ok att barnen kommer själva men de flesta vill att en vuxen deltar tillsammans med barnen. Kungsbacka hemslöjdsgille har som exempel stickcafé mellan 4–5 gånger per termin, då har de samtidigt barnverksamhet i ett intilliggande rum.

I lokalföreningarna bedrivs nästan all verksamhet ideellt. Ett visst handledararvode kan utgå till handledare som håller i en aktivitet men administration och planering ansvars och utförs av ideella krafter eller av de studieförbund som föreningen samarbetar med. Det blir en stor

skillnad om man jämför med de förutsättningar och hur det ser ut i de länsförbund som har konsulenter anställda där dessa aktiviteter ingår i arbetsuppgifterna.

Några lokalföreningar säger att de haft Slöjdklubb och att de gärna skulle vilja ha det igen. Däremot har det framkommit att antingen saknas handledare eller att de är svårt att få tillräckligt många personer som mäktar med att driva en Slöjdklubb. Jag har ofta fått höra att medelåldern är hög i föreningen och att det är tufft för styrelsen att få flera att engagera sig. Mölndals hemslöjdsförening försöker när de planerar aktiviteter att det ska finnas något som lockar yngre deltagare.

Samarbeten och bidrag/stöd till verksamheten

Studieförbund, bibliotek och länsmuseum är vanliga samarbetspartners hos de som deltog i undersökningen. Det kan bland annat vara att verksamheten genomförs i deras lokaler eller att man har gemensamma projekt. Hembygdsförbund/föreningar och andra föreningar är också flera som samarbetar med.

Samarbete med hemslöjdskonsulenter i länen ser lite olika ut hos de som inte har hemslöjdskonsulenter anställda. Det kan handla om utlån av verktyg till verksamhet, delade kostnader för verksamhet och att driva gemensamma projekt.

Jönköpings läns hemslöjdsförbund har sagt att man har ett bra samarbete med utvecklarna inom hemslöjd på regionen i flera av de verksamheter som riktar sig till barn och unga.

Vissa länsförbund söker verksamhetsbidrag från regionen som är för all verksamhet där en del går till aktiviteter för barn och unga. Även andra bidrag söks för att bedriva verksamhet. Bland annat har Stockholms läns hemslöjdsförening fått bidrag för sin Slöjdklubb Korpen av kronprinsessan Margaretas minnesfond. I Östergötlands läns hemslöjdsförening har man ett samarbete med ett bostadsbolag för en specifik verksamhet i ett bostadsområde och man söker även kommunala bidrag. I Kronobergs län har hemslöjdskonsulenter arbetat upp bra samarbeten runt om i länet för att på det sättet bekosta verksamheten.

De lokalföreningar som söker bidrag söker i större utsträckning kommunala bidrag för barn- och ungdomsverksamhet. Det kan handla om bidrag för att ordna sommarlovsverksamhet i kommunen. Andra sätt att få lite ekonomi till verksamheten är att ha samarbeten med studieförbund, få hjälp med de administrativa delarna, dela på kostnader och att låna eller hyra lokaler. Dock är det så att bidragen som studieförbunden och SHR har för kursverksamhet inte går att få för verksamhet som riktar sig till barn och unga.

Hemslöjdskonsulenterna har precis startat ett nätverk, Prio barn och unga. Nätverket är tillsammans med hemslöjdskonsulenter/utvecklare från hela Sverige och de försöker ha digitala träffar en gång i månaden för att prata om olika saker för att främja slöjden för barn och unga.

Marknadsföring och digitala kanaler

Instagram och Facebook är de sociala media som används för marknadsföring. Utöver det har de flesta någon form av medlemsblad eller tidning som går ut till föreningens medlemmar med information om aktiviteter. Slöjdkalendern, som finns på hemslöjden.org och är Hemslöjdens gemensamma evenemangskalender, används men det kan se lite olika ut i vilken utsträckning då vissa nämner att den är lite krånglig att använda. Många använder

sig av sina samarbetspartners kanaler för marknadsföring. Affischering och annonser i tidningar är det få som använder sig av.

Det är många som efter ett år med pandemi och restriktioner börjat tänka mer och mer på vad man skulle kunna göra digitalt. Gotlands läns hemslöjdsförening har börjat lägga upp små slöjdtips, ofta i bild och text på sin Facebook-sida. Föreningen Svenska Spetsar har tagit fram mönster för barn och unga och gjort korta filmer, där hoppas de snart kunna färdigställa materialet för att lägga ut digitalt. Några få har börjat använda sig av Youtube för att lägga upp filmer.

Kostnad för att delta och medlemskap

Kostnaden för barn- och ungdomsaktiviteterna i föreningarna är olika men generellt ofta väldigt låga. Prova-på och drop-in i samarbete med andra samt mycket av lovverksamheten som görs på sport-, påsk- och höstlovet är gratis. I vissa fall tas en mindre kostnad ut för materialet.

De som har bidrag för sommarlovsaktiviteter från sin kommun tar inte betalt eftersom det ska vara gratis för barnen att delta. Däremot är det ofta kostnad för att delta i Slöjdklubben. Stockholms läns hemslöjdsförening som exempel anordnar 6 träffar per termin där varje träff kostar 50 kr per barn och Lerums hemslöjdsförening tar 400 kr per barn och termin med sammanlagt 10 träffar.

Om aktiviteterna ska kosta eller inte diskuteras i många av de deltagande föreningarna. De flesta vill att det ska vara låga trösklar och att alla ska ha råd att delta. Samtidigt anser fler att det finns en poäng i att ta lite betalt och menar att värdet på verksamheten höjs och att det då tas lite mer på allvar.

I stort sett är det ingen verksamhet för barn och unga som kräver medlemskap i föreningarna. Det har endast framkommit i kartläggningen att barn och unga blir medlemmar i ett fåtal av föreningarna när de vill delta i en specifik verksamhet. Då har det handlat om att medlemskap behövs av försäkringsskäl eller att aktiviteten är en föreningsverksamhet. När föreningarna samarbetar med andra och till exempel får bidrag för sin verksamhet går det inte att kräva medlemskap.

Utmaningar

Vart finns barn och ungdomarna, hur ska vi nå dom och vad är de intresserade av? Det är frågor som många föreningar frågar sig. Speciellt när det gäller ungdomar. Föreningarna tycker att det är svårt att veta hur de ska marknadsföra sig och vad de ska erbjuda barn och unga. Det blir extra tufft att motiveras att fortsätta ställa upp, i synnerhet där de ideella krafterna ansvarar för och planerar aktiviteterna utan att ett enda barn eller ungdom dyker upp.

Anledningarna till att man inte har verksamhet för barn och unga är flera. Man orkar helt enkelt inte, medelåldern är hög och det är svårt att hitta personer som vill engagera sig. I Hemslöjdsföreningen Sörmland resonerar de kring vem föreningen är till för och menar att den är för sina medlemmar och därmed ska aktiviteterna som arrangeras vara riktade till medlemmarna. Eftersom de varken har barn eller unga som medlemmar har de valt att inte heller fokusera eller anordna riktade aktiviteter till denna målgrupp. Däremot tänker de att familjeaktiviteter är bra och att vara som ett bollplank för kulturskolan är sätt att arbeta med

målgruppen. Staden Malmös hemslöjdsförening säger även de att de är en medlemsförening som gör verksamhet för sina medlemmar men tillägger att om någon vill arrangera verksamhet för barn och unga får de gärna göra det.

Handledare som är utbildade och vill arbeta med barn och unga är för många svårt att hitta. I Västmanland vill man få in slöjden på kulturskolan men för att börja det arbetet vill förbundet ha något att erbjuda kulturskolan, det vill säga utbildade handledare. Även att utbilda handledare är en utmaning. Alla har inte möjlighet att bedriva utbildningar själva men det finns samarbete mellan länen. När det gäller Slöjdklubben och slöjdhandledarutbildningen är det främst hemslöjdskonsulenter som arbetar med att utbilda handledare men det är flera andra föreningar som lyft utmaningen med att ha utbildade personer som arbetar med barn och unga.

En stor utmaning för många är att förnya styrelsen och få in fler medlemmar i sina respektive föreningar. Flera av de som jag pratat med som inte har verksamhet för barn och unga är just nu uppe i ett sådant arbete. Många vill ha verksamhet för barn och unga men säger att de först måste få fler att engagera sig i föreningsarbetet och gärna i styrelsen. En del av de intervjuade menar att det är på grund av hög medelålder i både styrelsen och föreningen som påverkar att man inte mår med att ha mer verksamhet. Däremot är det tydligt att de föreningar som har barn- och ungdomsverksamhet så drivs den av engagerade personer, oavsett ålder.

Möjligheter

Det finns några saker som återkommer hos föreningarna när det gäller möjligheter:

- Samarbeten
- En engagerad styrelse/förnyelse av styrelsen
- Utbildade handledare
- Barn och vuxna tillsammans

Att hitta bra samarbeten med andra är viktigt. Föreningar som inte har lokaler kan fylla hembygdsföreningar, bibliotek och museum med lovaktiviteter för barn och unga. Studieförbund kan hjälpa till med den administrativa delen som kan vara tung att dra i för en liten förening. Hemslöjdskonsulenter kan låna ut verktyg, delta som handledare och bidra med nätverksträffar för slöjdhandledare. Samarbeten ger också möjligheter för pengarna att räcka lite längre om man delar på kostnaderna.

Eldsälarna, vad vore den ideella hemslöjdsrörelsen utan eldsälarna? De som har jobbat med att förnya sin styrelse säger att det ger möjligheter. De nya krafterna som kommer in är engagerade och vill göra saker. Det gäller även de som har sedan länge en engagerad styrelse och föreningsmedlemmar som arbetar ideellt i föreningen. Här finns det mycket positivitet, i det flesta fallen är det flera som hjälps åt. Att göra tillsammans.

En annan möjlighet som flera tar upp är familjeverksamhet eller barn och vuxna tillsammans. Det blir inte ett så stort ansvar på handledarna om varje barn har en vuxen med sig samtidigt som att det ger mervärde att få skapa tillsammans. I Jönköpings län är Slöjdklubbarna uppbyggda på att barnen alltid har med sig en vuxen och det fungerar väldigt bra. Andra föreningar som haft familjeverksamhet tycker det är ett bra sätt att nå ut och andra föreningar som inte haft slöjd med barn och vuxna tillsammans tycker det verkar vara ett bra sätt att arbeta med målgruppen.

Slöjdklubben är verksamhet det många som ser möjligheter med. Den pedagogiska idé Slöjdklubben vilar på är ett kreativt sätt för barn att möta och utforska slöjden. Att ta vara på det arbete som gjorts och vidareutveckla det tycker flera är viktigt. Här kommer även slöjdhandledarutbildningen in och utbildade handledare. Den Slöjdhandledarutbildning som många av hemslöjdskonsulenterna arbetar med är en utveckling av Slöjdklubbshandledarutbildningen som togs fram i tre steg. Här finns den slöjdklubbspedagogiken med, det tvärkulturella, leken, arbetsprocessen, nyfikenheten och att framför allt använda sin kropp och sin kreativitet. Att arbeta med handledarutbildningen och att utbilda nya handledare tycker många är väldigt viktigt för kvalitén på slöjden som erbjuds barn och unga. Utöver detta lyfter även fler föreningar kortare former av utbildning som viktigt. Utbildade handledare ger möjligheter att erbjuda mer slöjd till barn och unga.

Kulturskolan är det några som nämner som en möjlighet. Att få in slöjden eller Slöjdklubben på kulturskolan skulle ge ringar på vattnet. Enligt Kulturrådets rapport *Kulturskolan i siffror 2019* är det enbart 28 kommuner som erbjuder slöjd som ämne inom kulturskolan. I Östergötland finns Slöjdklubben på kulturskolan i Norrköping, Åtvidaberg och Valdemarsvik. Hemslöjdsföreningen Sörmland som inte har någon barn- och ungdomsverksamhet försöker arbeta strategiskt mot att få in slöjd som ämne i Kulturskolan.

Behov och idéer

Ett av syftena med kartläggningen är att få reda på vilket stöd som föreningarna har behov av från riksförbundet. Föreningarna vill ha tips och idéer, det kan handla om tips på bra slöjdaktiviteter för målgruppen till hur man startar upp en barnverksamhet på ett enkelt sätt. Många vill även nätverka mer med andra föreningar inom SHR, ta del av andras aktiviteter och dela med sig av vad de själva gjort. Den digitala föreningsdagen hösten 2020 har tagits upp av flera som ett bra exempel. Det fungerade bra och många föreningar som annars inte skulle ha deltagit på grund av långa resor och för stora omkostnader kunde nu göra det. Digitala nätverksträffar är det flera som ger som förslag.

Många föreningar vill ha mer kompetens kring hur man marknadsför sig mot barn och ungdomar. Till exempel genom föreläsningar, utbildningar eller annat inspirerande material.

Flera föreningar nämner svårigheten att få tag i handledare som vill engagera sig ideellt men även de som man kan arvoda för verksamhet. Ett sätt som några nämner för att försöka nå målgruppen unga och unga vuxna är att använda sig av yngre professionella handledare, dessa vill föreningarna gärna få hjälp att hitta. Till exempel genom hemsidan eller andra kanaler där yrkeskunniga handledare finns presenterade med kontaktuppgifter.

Ett behov som både föreningar med verksamhet för barn och unga och de utan har är att få in nya aktiva i styrelsen. Det kan startas hur många bra projekt och digitala plattformar som helst, men om det inte finns någon på andra sidan att ta emot blir det ändå inte mer verksamhet för barn och unga. Det är 17 föreningar som sagt att de inte har någon barn- och ungdomsverksamhet men de flesta av dem vill det men säger att deras situation och förutsättningar just nu är långt ifrån att starta upp något nytt.

Här följer en sammanställd lista på idéer och förslag som kommit upp under intervjuerna som föreningarna tycker att SHR ska arbeta med:

- Arrangera Barnslöjdens dag varje år
- Nationellt projekt med ungdomar

- Kortare utbildning för handledare och föreningsaktiva som innehåller:
  - Pedagogiska grepp
  - Hur man marknadsför
  - Enkla slöjdtips
  - Kunskap om föreningen och SHR
- Ta hand om Slöjdklubben och slöjdhandledarutbildningen
- En föreningsdag med fokus på barn och unga
- Jobba med att lyfta slöjdens status i samhället
- Jobba för att få till mer forskning
- En ny bok med slöjd för barn och/eller unga
- Nätverka med kulturskolan
- Fyll på verktygslådan för föreningarna på hemsidan (hemslojden.org) med bland annat:
  - Inspiration
  - Diplom
  - Tips och idéer
  - Instruktioner
  - Mall till affisch
  - Bildbank

Goda exempel

Nedan beskrivs några konkreta exempel på hur lokalföreningar och länsförbund bedriver sin verksamhet för barn och unga. Verksamheterna skiljer sig åt, men visar på att man anpassar verksamheten utifrån lokala förutsättningar och möjliga samarbetsparter. Se det som inspiration!

Slöjdklubben

Slöjdklubben är Hemslöjdens verksamhet för barn och unga. Som tidigare nämnts är verksamheten ett koncept med en tydlig pedagogik där handledarens roll är att inspirera barnen till att utforska slöjdens material och tekniker. I Slöjdklubben finns verktyg som berättarlyktan och ordsfattkistan. Berättarlyktan är till för att arbeta tvärkulturellt med bland annat leken och berättelser. Med ordsfattkistan kan medlemmarna i Slöjdklubben sätta ord på sina kunskaper och de processer som de använt sig av. Östergötlands läns hemslöjdsförening har arbetat länge med Slöjdklubben och det finns slöjdklubbar i fem kommuner. Några av hemslöjdskonsulenterna som intervjuats har sagt att de försöker arbeta med att få in Slöjdklubben på kulturskolan. Inom kulturskolan finns organisationen som skulle kunna skapa kontinuitet och ekonomi för Slöjdklubben. Det är flera föreningar som har Slöjdklubbar i sin verksamhet, nedan följer ett urval från kartläggningens underlag.

Stockholm läns hemslöjdsförening har bland annat en öppen slöjdklubb, Korpen, i sina egna lokaler med stöd från Kronprinsessan Margaretas Minnesfond. 2021 blir fjärde året de får stöd ifrån fonden för Slöjdklubben. Tidigare år har de haft stöd från bland annat SHR, Ung Aktiv Kultur, Stockholms Läns Landstings Kulturförvaltning och Stockholms stads Kulturförvaltning. Föreningen har jobbat mycket med att söka bidrag och problemet med de flesta stödformerna är att flertalet bidrag endast går att söka ett visst antal gånger. Efter att ett bidrag är "utslitet" har föreningen letat rätt på ett annat. Bidragen bekostar handledarens

arvoden och visst material. Utöver det samarbetar föreningen med studieförbundet NVB. Slöjdklubben Korpen är under ett vanligt år en drop-in verksamhet och barnen betalar 50 kr/ gång. I det ingår mellanmål och material. Första gången ett barn deltar blir de medlemmar för 50-lappen de betalar, av försäkringsskäl. Under hösten 2020 anpassade de verksamheten och hade en Slöjdklubb i egna lokaler men med anmälan.

I Stockholms läns hemslöjdsförening arbetar de även med ett spännande projekt med att starta slöjdklubbar i Tanzania. Målet är att utbilda slöjdhandledare som sedan ska starta slöjdklubbar för att stötta flickor och kvinnor. Föreningen tycker att Slöjdklubben är bra att jobba med, att den har en särskild sorts filosofi och en pedagogik som är värd att utveckla och arbeta vidare med. Slöjdklubben ger barnen ett sammanhang, att det är något mer än en pysselstund, barnen får ett medlemskap och är en del av något. Det är folkbildande och skapar tillhörighet.

Jönköpings läns hemslöjdsförbund har tillsammans med lokalföreningen Handkraft och utvecklarna för hemslöjd på regionen haft tre Slöjdklubbar. Två i Jönköping och en i Habo. I Jönköping län arbetar de med ett lite annorlunda koncept. Varje barn som anmäler sig till Slöjdklubben betalar en avgift och blir medlemmar i föreningen och vid varje slöjdklubbsträff ska varje barn ha med sig en vuxen. Det behöver inte vara samma vuxna person varje gång. Det här är konceptet som de tycker har fungerat bra och de har haft verksamheten i sju år.

Lerums hemslöjdsförening har haft slöjdklubbar sedan 2006. De brukar ha två slöjdklubbar under ett år, en på våren och en på hösten. Avgiften är 400 kr per termin och brukar innehålla 10 träffar och riktar sig till barn i åldern 7–12 år. Tidigare blev barnen medlemmar men så är det inte längre. I Lerum är de många handledare som är engagerade, ca 3–4 per Slöjdklubb. De samarbetar med Studieförbundet Vuxenskolan som hjälper till med administrationen. Vid varje träff är de minst två handledare på plats varav en handleder i vävning.

I ett intilliggande rum finns det en vävstol med uppsatt väv för att barn ska kunna väva. Andra tekniker de arbetade med i Slöjdklubben 2019 är broderi, tovning och vid ett tillfälle täljer de med barnen.

Handledarutbildning och fortbildningar

Det är främst de förbund och länsföreningar som har anställda hemslöjdskonsulenter som arbetar med slöjdhandledarutbildning och fortbildning för pedagoger. För konsulenterna är det här ett strategiskt sätt att arbeta och att sprida slöjden in i andra verksamheter. Många konsulenter arbetar fortfarande med slöjdklubbspedagogiken och tycker att det är ett viktigt och bra verktyg att använda sig av. Att arbeta med slöjdhandledarutbildning och fortbildning ger ringar på vattnet och är ett sätt att få in slöjden i andra verksamheter.

I Skåne, Kronoberg, Kalmar, Blekinge och Hallands län arbetar man just nu i ett gemensamt utvecklingsprojekt, Hör & Gör. I projektet arbetar de med barns slöjd och berättelser och hur de två kulturyttringarna kan lyfta varandra. I Skåne har en av hemslöjdskonsulenterna träffat olika grupper av barn och ungdomar för att arbeta med idéerna. Arbetet ska sedan omsättas till en utbildning eller metodutveckling för att sprida kunskaperna som kommer ur projektet.

Hemslöjdskonsulenterna i Västmanland försöker att arbeta strategiskt med slöjdhandledarutbildningen och tycker att Hemslöjden ska använda sig av de strukturer som redan finns inom organisationen. Det finns en handledarutbildning och det finns ett utbildningsåre, Sätergläntan. Här finns utvecklingspotential att utveckla en gemensam utbildning som sen kan fyllas på regionalt och lokalt. För Västmanlands läns hemslöjdsförbund handlar det om att stötta de medlemmar i lokalföreningarna som vill arbeta med barn och unga i den ideella verksamheten men också att ha något att erbjuda kulturskolan.

Slöjd för mindre barn

Målgruppen barn 0–6 år är den ålderskategori som föreningarna har minst verksamhet för. Av de föreningar som deltagit i kartläggningen är det bara 9 som säger att de har verksamhet för 0–6 åringar. Flera föreningar har sagt att yngre barn brukar dyka upp på öppen verksamhet som till exempel i samband med lov eller prova-på slöjd på marknader och festivaler. De får vara med men att slöjdaktiviteten är oftast anpassad för äldre barn och kan ibland vara lite avancerad för de yngre.

Kalmar läns hemslöjd hade under 2019 ett projekt där 7 förskolor i Nybro deltog. Detta var en del av det gemensamma projektet Hör & Gör. Barnen fick lyssna på en rörelsesaga, det vill säga en saga som man gör rörelser till och efter det gjorde de oroar². Projektet avslutades med en utställning på biblioteket i Nybro sommaren 2019.

Medelpads hemslöjd har haft aktiviteten slöjda för barn, en aktivitet som riktade sig till föräldralediga. 8 deltagare träffades sex gånger, föreningen hade aktiviteten för två grupper i sina lokaler. Handledaren var själv föräldraledig och hade med sig sitt barn på träffarna, ytterligare en från föreningen deltog som värd under träffarna. Temat var "återbruk och lek" och det var föräldrarna som slöjdade leksaker och praktiska saker till barnen. De arbetade främst i textil men även i trä och metall. Aktiviteterna fick anpassas extra eftersom barnen endast var upp till ett år gamla och lätt kunde stoppa i sig småsaker. Gosedjur och haklappar är några av de saker som syddes. Efter att verksamheten var slut försökte handledaren ha fortsatt kontakt med de som deltagit och de har haft ett par återträffar utomhus.

Slöjd för ungdomar och unga vuxna

Flera föreningar säger att det är svårt att veta vad de ska erbjuda ungdomar och hur de ska nå dom med marknadsföringen. En del föreningar har arbetat med rabatter på kurser som till exempel Hemslöjdsföreningen Sörmland och Helsingborgs hemslöjdgille. Ångermanlands hemslöjdsförbund har ett ungdomsstipendium på 5000 kr som unga upp till 25 år kan söka. Ett sätt några provat på är att ta slöjden till platser där ungdomarna är, till exempel fritidsgårdar. Övre Hälsinglands hemslöjdsförening har ett samarbete med en fritidsgård i Hudiksvall, där de en gång i månaden har varit på fritidsgården och haft slöjd och hantverk. Även om de träffade en del unga som var intresserade är det inte nödvändigtvis så att de som kommer till fritidsgården är intresserade av slöjd.

I Östergötlands läns hemslöjdsförening arbetar man med Ung slöjd. Det är en terminsbaserad verksamhet där slöjdintresserade ungdomar mellan 13–25 år. Verksamheten finns i Östergötlands läns hemslöjdsförenings lokaler både i Linköping och Norrköping. I

---

² Oroar är geometriska former uppbyggda av halmstrån, pappersrör eller sugrör som träs upp på en tråd.

Linköping träffas gruppen varje vecka under terminerna och i Norrköping varannan vecka. Det är en föreningsverksamhet och ungdomarna som deltar blir medlemmar. Här får ungdomarna arbeta i olika tekniker och fördjupa sina kunskaper.

Lysekils hemslöjdsförening Stangen har 2020 ungefär haft aktiviteter en gång i månaden för unga vuxna från 20 år med funktionsvariationer. Verksamheten bedrivs i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan i deras lokaler och bland annat har de broderat budskap och gjort fågelholkar.

Lovverksamhet

De flesta föreningar som deltagit i undersökningen och som har verksamhet för barn och unga har någon form av lovverksamhet.

I Västmanland har man haft slöjdverksamhet på loven i samarbete med biblioteken i kommunerna. Under året har länsförbundet på det sätt aktiviteter för barn i varje kommun. Det började som ett projekt, *Mylingarna och skogens faror* i samarbete med Region Västmanland och Västmanland läns museum som handlade om läsfrämjande och slöjd. En museipedagog och två slöjdare höll i aktiviteten och det kunde till exempel börja med att museipedagogen berättade en historia om hur man lappade och lagade förr och efter det fick barnen prova. Aktiviteterna som genomförts har varit för barn och vuxna tillsammans. I Kronobergs län har man också lovverksamhet i samarbete med biblioteken, Slöjda en saga.

På loven brukar Bollnäs-Voxnadalens Hemslöjdsförening ha Slöjdukul. Det är en slöjdverkstad med anmälan. Eftersom deras lokal inte fungerar för barnverksamhet brukar de hyra in sig i andras lokaler. Från 2020 är det gratis för barnen att delta. För barnverksamheten som föreningen gör kan de söka av Gästrik-Hälsinge hemslöjdsförbund.

Sommaren 2020 fick Halmstads hemslöjdsförening även ett express stöd för prova-på slöjd för barn. Nio tillfällen arrangerades med åtta platser varje gång och på grund av pandemin fick de ha anmälan. Den aktiviteten stod föreningen själva för administrationen och marknadsföringen vilket var ett stort arbete. Aktiviteterna var gratis och sammanlagt deltog mellan 60–70 barn.

Aktiviteter i samband med andras arrangemang

Många föreningar brukar delta på marknader och festivaler av olika slag. Det kan vara att man deltar med försäljning och prova-på slöjd. Prova-på aktiviteterna vänder sig till alla och då är det ofta barn som brukar delta.

Burträskkursen är ett folkmusikläger som genomförs under sommaren för barn och ungdomar. 2019 deltog Västerbottens läns hemslöjd med en valbar kurs med folklig slöjd. Det här är ett samarbete föreningen vill arbeta vidare med men kanske främst genom att förmedla kontakter till slöjdare som skulle kunna hålla i kursen. Umefolk (folkmusikfestival) och Lycksele julmarknad är andra verksamheter då föreningen brukar delta med prova-på verksamhet.

Jämtland Härjedalens hemslöjdsförbund brukar delta på jul- och vårmarknaden på Jamtli, Jämtlands läns museum, med prova-på aktiviteter som lockar mycket barn. Det brukar vara medlemmar i lokalföreningar som ställer upp och genomför aktiviteterna och att hemslöjdsförbundet bekostar deltagaravgiften.

I Skaraborgs hemslöjdsförening har man samarbetat med studentkåren i Skövde och deltagit några dagar under introduktionsveckan till högskolan varje höst med workshops att pimpa overaller. Där hade man kanske hoppats på att locka fler till den ordinarie verksamheten men det har inte lyckats så bra.

Hemslöjden Malmöhus brukar bli tillfrågad av både bibliotek och museum om de kan komma från föreningen och ha slöjd för barn. För det får föreningen en symbolisk summa. Då är det nästan alltid drop-in och gratis. Den här sortens verksamhet ställer alltid föreningen upp på och det brukar bli ca fyra tillfällen per termin men det blir inte samma kvalitet som en aktivitet med anmälan.

Stipendium och diplom

Stipendium och diplom riktas ofta till ungdomar och unga vuxna. Ångermanlands hemslöjdsförbunds slöjdstipendium för unga upp till 25 år har tidigare nämnts i rapporten. Jönköpings läns hemslöjdsförbund erbjuder slöjdlärare att de efter varje läsår kan anmäla 1–2 elever i åk 5–9 som de tycker på något vis utmärkt sig i slöjden på skolan. På skolavslutningen delas det sen ut diplom och ett nummer av tidningen Hemslöjd till eleverna som anmälts. Utöver diplom erbjuds eleverna att bli medlemmar gratis och komma på en slöjdträff. 2020 hade man en digital träff och då var det 8 som deltog och vävde armband ihop, året innan då man hade en fysisk träff var det ca 20 barn som deltog. Mellan 75–120 diplom delas ut varje år och 2019 nådde de barn i 11 av länets 13 kommuner. Slöjddiplomen är en verksamhet som länsförbundet gör tillsammans med utvecklarna för hemslöjd på regionen. Förbundet har också några slöjdlärare i styrelsen vilket har varit bra för den här verksamheten.

Orsa slöjdlag har ett stipendium för elever i åk 9. Det delas ut till två elever varje år och stipendiet innebär att eleven tillsammans med en kompis får välja att gå en kurs gratis ur föreningens kursverksamhet. Stipendiet funkar mycket bättre när stipendiaten får ta med sig en kompis, innan var det inte många som kom. Orsa slöjdlag hoppas på att det här i längden ska ge fler medlemmar.

Läger, kollo och kurser

De flesta som har läger, kollo eller kurser för barn har det innan midsommar eller strax efter. Många försöker också att det ska vara två handledare och då kan det vara att man tar in en handledare som är arvoderad och att någon från styrelsen eller föreningen är med som ideell.

Blekinge läns hemslöjd arrangerade 2019 tre läger i sina egna lokaler, Slöjdhuset i Ronneby, för barn i åldern 8–12 år. Varje läger varade i tre dagar mellan kl 9-15 och barnen fick både lunch och fika. Det brukar vara ett tiotal barn som deltar men under pandemin drog de ner till max åtta innan all verksamhet fick ställas in. Lägre på höstlovet var gratis eftersom man fått ett bidrag från region Blekinge, annars kostade det 600 kr att delta. Under varje läger försöker de ha ett tema som till exempel humleholkar eller drömfångare men att barnen också får arbeta i många olika tekniker. Det är styrelsen och en grupp runt styrelsen som slöjdar själva som driver verksamheten både ideell och arvoderad personal.

Halmstads hemslöjdsförening har haft ett samarbete med kommunen och arrangerat sommarläger under en vecka varje sommar de senaste 4 åren. Lägre är för barn i åldern 6–

12 år och de håller till på Hallandsgården. Anmälan sköts av kommunen. De står för det mesta av administrationen och marknadsföringen.

Gästriklands hemslöjdsförening har testat lite olika varianter under åren och under 2020 hade de tvådagars läger för 8–10 åringar och veckan efter tvådagars läger för 11–13 åringar. Det tyckte föreningen fungerade bra och kommer troligtvis att köra samma koncept 2021. Det är personer i föreningen som handleder och ett litet arvode betalas ut. För barnen är det helt gratis att delta men de får betala en anmälningsavgift på 100 kr som de sen får tillbaka. Under dagarna får de lunch och mellanmål. I föreningen har de arbetat upp ett bra samarbete med Mackmyra bruks park där de har lägerverksamheten varje år. Tillsammans med godsägaren får barnen gå ut i parken och såga ner träd som de sedan slöjdar i. Verktyg lånas ut av hemslöjdskonsulenten i länet och från en bäck hämtar de vatten till tovningen. Tillsammans med barnen pratar de om självhushållning och de har hittat ett bra koncept med väl fungerande samarbeten.

Verksamhet i skolan

Skapande skola och projekt för skolan är de en del föreningar som arbetar med. Bland annat har hemslöjdskonsulenterna i Dalarnas hemslöjdsförbunds och Kalmar läns hemslöjdsförenings arbetat med skapande skola projekt och i Kronobergs län förmedlar man kontakter mellan skolan och slöjdare. Det är inga lokalföreningar som har nämnt att de arbetat med skapande skola men några erbjuder verksamhet för skolan.

I Surahammar har man utställningslokaler och i samarbete med en närliggande skola får eleverna ställa ut en period varje år. Till skolavslutningen har man öppet och då är det alltid en utställning gjord av skolelever.

Lerums hemslöjdsförening har något de kallar för kulturarvsdagar som riktar sig till skolan. Det är en verksamhet de arbetat med i minst 15 år. De brukar ta emot 3–4 skolklasser i åk 6 och 7 under året. Eleverna får då arbeta halva dagen med ull som de får karda, spinna och tova. Den andra halvan av dagen får de tälja, ofta krympbrukar. Ca 7 ideella handledare är med varje gång för att få verksamheten att fungera. Man tar emot en halv klass per dag och det kostar skolan 1500 kr/dag.

Varje maj brukar Orsa slöjdlag bjuda in åk 5 till Orsas hembygdsgård för att prova på att bland annat baka tunnbröd, linberedning, tälja och smide. Det brukar vara fem olika stationer och alla arbetar ideellt. Det är ett samarbete de gör med Orsa Skattungebyns hembygdsgård.

Alla skolor vet att det här är ett erbjudande som kommer årligen och det är mycket populärt. Föreningarna gör det under två dagar i maj för att alla i åk 5 ska kunna delta.

Andra aktiviteter och verksamheter

Utöver de verksamheter som beskrivits ovan finns det också andra saker som föreningarna arrangerar och arbetar med. Ett koncept som en del föreningar redan arbetar med och flera är nyfikna på är familjeslöjd eller slöjd för barn och vuxna tillsammans. Bland annat hade Blekinge läns hemslöjd hade under påsken 2019 en aktivitet för barn och vuxna tillsammans. Deltagarna fick färga ägg i olika tekniker och grädda våfflor till fikat.

Ta i trä kan beskrivas som en festivalhelg som Söderslätt's Hemslöjdsförening arrangerat. Då har bland annat hemslöjdskonsulenterna på Skånes hemslöjdsförbund deltagit som

handledare. Ena dagen är upplagd som en familjeverksamhet med drop-in som varit på Falsterbo strandbad vid flera tillfällen.

Hemslöjden Malmöhus är en stor förening med ca 800 medlemmar. De har bland annat en täljaktivitet som de kallar Skärtorsdag, som är för familjer där man har satt en lägsta ålder på 6 år. Skärtorsdag brukar vara ca 5 torsdagskvällar varje termin. Det är gratis att delta för barn men kostar för vuxna. Under 2020 minskade man antalet deltagare till sju och det var anmälan på aktiviteten.

Bilaga 1

Frågeformulär barn och unga

FRÅGEFORMULÄR

Frågorna ställs via telefon till ordförande i föreningen (eller annan person i styrelsen).
Frågeformuläret ska ses som en mall där alla ska få samma frågor, men det finns utrymme för följdfrågor som anpassas utifrån hur samtalet utvecklas, d.v.s. en semistrukturerad intervju.

Förening:

Namn på den som svarat på frågorna (samt funktion i föreningen):

Har ni verksamhet för följande ålderskategorier (Ja/nej)?

0-6 år

7-14 år

15-25 år

Om ja; vilken typ av verksamhet har ni? (slöjdklubb, slöjdläger, lovverksamhet, kurser, prova-på-verksamhet, annat)

Beskriv hur den bedrivs, vem hos er ansvarar och bedriver verksamheten, hur ofta genomförs den – varje vecka, på loven o.s.v., betalar man för att få delta, hur många deltar, hur marknadsförs verksamheten, krävs det att man är medlem för att få delta, i egna lokaler eller hos annan aktör,

Samarbetar ni med andra kring denna verksamhet? I så fall vilka? (t.ex. kommunen i form av kulturskola, skola, bibliotek eller fritidsförvaltning, regionen, om länsförbund: med lokalföreningar, om lokalförening: med länsförbund, andra föreningar, studieförbund)

Får ni bidrag för denna verksamhet? I så fall från vem? (kommun, region, stat, annan)

Vilka utmaningar och möjligheter ser ni med denna verksamhet?

Är det någon verksamhet som ni vill göra/utveckla men ännu inte gjort? Vad beror det på? (t.ex. inte haft resurser – personal eller ekonomiskt)

Vilket stöd skulle ni vilja ha från riksförbundet för att utveckla verksamheten? (ex. nätverk med andra som bedriver verksamhet för barn och unga, få stöd i dialog med kommunen/regionen, gemensamt projekt, annat)?

Om ni inte bedriver någon verksamhet för barn och unga; vad beror det på?

Vilket stöd skulle ni vilja ha från riksförbundet för att starta en barnverksamhet? (t.ex. ingå i nätverk med andra som bedriver barn- och ungaverksamhet, kompetensutveckling, få stöd i dialog med kommunen/regionen, gemensamt projekt)

Övrigt

Bilaga 2

Lista på föreningar som svarat

Nationell förening

1. Föreningen svenska spetsar

Länsförbund och länsförening

1. Blekinge Läns Hemslöjd
2. Gotlands läns Hemslöjdsförening
3. Gästrik-Hälsinge hemslöjdsförbund
4. Göteborg & Bohusläns läns Hemslöjdsförening
5. Hallands hemslöjdsförbund
6. Hemslöjdsföreningen Sörmland
7. Jämtland Härjedalens hemslöjdsförbund
8. Jönköpings läns Hemslöjdsförbund
9. Medelpads Hemslöjd
10. Norrbottens läns hemslöjdsförening
11. Skaraborgs hemslöjdsförening
12. Stockholms läns hemslöjdsförening
13. Ångermanlands hemslöjdsförbund
14. Örebro läns slöjdförening

Med anställda hemslöjdskonsulenter

15. Dalarnas hemslöjdförbund
16. Hemslöjdens i Kronobergs län
17. Kalmar läns Hemslöjdsförening
18. Västerbottens läns hemslöjdsförening
19. Västmanlands läns hemslöjdsförbund
20. Skånes Hemslöjdsförbund
21. Östergötlands läns hemslöjdsförening

Lokalförening

1. Ale Slöjdare
2. Arbrå Hemslöjdsförening
3. Bollnäs-Voxnadalens Hemslöjdsförening
4. Brukssmederna
5. Floda Gagnef
6. Föreningen Västgötalin
7. Gästriklands Hemslöjdsförening
8. Halmstads hemslöjdsförening
9. HammarskogsSmederna
10. Helsingborgs hemslöjdsgille
11. Hemslöjden Malmöhus
12. Inlands Hemslöjdsförening
13. Kungsbacka Hemslöjdsgille
14. Lerums hemslöjdsförening
15. Lysekils hemslöjdsförening Stangen
16. MittSkånes hemslöjdsförening

17. Mora Hemslöjdens Vänner
18. Mölndals hemslöjdsförening
19. Norbergs Bergslags Hemslöjdsförening
20. Orsa slöjdlag
21. Rättviks Hemslöjdsförening
22. Sollefteå Hemslöjdsförening
23. Staden Malmös Hemslöjdsförening
24. Surahammars konst & hantverksgille
25. Söderslätts Hemslöjdsförening
26. Södra Dalarnas Hemslöjdsförening
27. Uppsala Hemslöjdsförening
28. Visa mig
29. Västra Hälsinglands slöjdförening
30. Ängelholms hemslöjds-gille
31. Övre Hälsinglands Hemslöjdsförening

Bilaga 3

Namn på aktiviteter

Under intervjuerna har jag fått ta del av massor med fantastisk verksamhet, allt har inte fått plats i den här rapporten men här är en lista över olika kreativa namn på aktiviteter som barn och unga varit välkomna på.

- Alla hjärtans slöjd
- Afterstick
- Barn slöjdar på sportlovet
- Slöjdkul
- Slöjda en saga
- Kul i jul
- Sagospinn
- Vårpyssel
- Slöjd i skogen
- Vitaminslöjd
- Ta i trä
- Skärtorsdag
- Broderitisdag
- Broderi-aw
- Afterschool
- Ung slöjd